מב: נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות

תורה אור

1. נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מָעַל בַּיְיָ וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בִּפְקֻדֹּן אוֹ בְתִשּׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֶל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: ויקרא ה כא
2. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לְאָבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו: דברים כב כט
3. אם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר או אֲמָה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל: שמות כא לב

מסורת הש"ס

מאי לאו בשעמד בדין. וא"ת בשלמא לרבי יוחנן דסגי ביחוד כלי לקנס וקני ליה מ"מ דין קנס עליו לענין קרבן שבועה ולענין כמה דכריס עד שיבא לידו אלא ל"ל דלא מיחייב קרבן שבועה אלא כשנטלו ממנו וחזר והפקידו אצלו אמאי פטר ר"ש הכא הואיל ועמד בדין ונטלו הימנו ממון גמור הוא ואומר רשב"א דלרבי לקיש מצי למימר דמיירי שנתן לו כלי בחורת משכון לקנסו וחזר והפקידו אצלו דהואיל ולא נתן לו אלא בחורת משכון לא תשיב ממון אע"פ שהיה בידו מיהא לרבינו יצחק בהפיל את שינו וקימא את עינו אמאי לא מיחייב קרבן שבועה הא מתחייב בהולאתו כיון שעמד בדין ופטרוהו ב"ד ואין לו עליו כלום ושמא כיון דאכתי מחוסר גט שחרור אם היה מודה שקימא את עינו לא היה יוצא לחירות: **לא** בשלא עמד בדין. וא"ת אי בלא עמד בדין פשיטא דלא מיחייב קרבן שבועה דלא מידי כפריה דאי מודה מיפטר ומה צריך קרא דוכתם לכך והו"ל לאקשויי ת"ל וכחש (2) אשר ירשיעון אלהים מינבי ליה כדפריך לקמן ת"ל וכחש ת"ל ונתן מינבי ליה וי"ל דהכא לא בעי לאקשויי הכי דאיכא למימר אסמכתא בעלמא הוא אבל לקמן פריך שפיר כי היכי דוכתם הוה לדרשא גמורה לענין שאר קנסות הכי נמי הוה לדרשא גמורה לענין אונס ופתוי:

[**תשלומי כפל** ותשלומי ד' וה'. ר"ש לא פליג אהא דלא שביק מידי דמי מודה מיחייב ותבע מידי דמי מודה מיפטר דהכא הכל קיים. מהר"מ] ת"י כ"י:

דאחין בעי לימיהו. בשלמא לדידי הוא קנס לכל מילי מדגלי רחמנא לענין קרבן שבועה אלא לדידך דאחין בעי למיהוי תימה וכי רבה לא ידע מתני' ותירץ ר"י בר' אברהם דרבה דאמר דממון הוי להוריש לבניו היינו כשאין הבת קיימת אבל מתני' איירי כשהבת קיימת דאז אין לאוי להוריש לבניו כל זמן שלא בא לידו משום דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו ואביי דאקשי ליה לא ניחא ליה לאיפלוגי בהאי ורבה נמי הודה לו(1): **ונתן** לחוד. וגבי מוצא שם רע דכתי' ונתנו לאבי הנערה איכא למימר ונתן לחוד ונתנו לחוד: **אי** הבי ת"ל וכחש ת"ל ונתן מיבעי ליה. בשלמא לדידי מוצאן לא גמרי מידי וכולה מילתא יליפינן מוכתם דאף דלא הוי ממון להוריש לבניו יליפינן מהתם מדגלי רחמנא גבי קרבן שבועה אלא לדידך דילפת מונתן דלא הוי ממונא עד שעת נתינה ולא זכי אב אחר העמדה בדין כמו קודם ת"כ ונתן מינבי ליה ואין צריך קרא דוכתם על כך דפשיטא דכיון דאי הודה מיפטר פטור נמי מקרבן שבועה: **כי אצטריך קרא כגון שעמדה בדין ובגרה ואח"כ מתה דבי ירית** מינה דידה **קא** ירית. ואע"ג דהשתא ממון גמור הוא שלא בא לידו מכח קנס ואי הודה מיחייב אפ"ה פטור מקרבן שבועה מוכתם והיינו דפריך למאי דסני השתא יצאו אלו שהן קנס ממון הוא אבל עד השתא הוה אתי ליה שפיר דקרי ליה קנס הואיל ובא לידו מכח קנס ואי הודה מיפטר אבל השתא דמוקמינן לקרא בכי האי גוונא כגון שעמדה בדין ומתה שלא בא לידו מכח הקנס אלא מכח ירושה ומלתא דפשיטא היא דאי הודה מיחייב אמאי קרי ליה קנס ומשני תני יצאו אלו שעיקרן קנס והשתא כולהו קנסות משעמד בדין ממונא הוי ומיחייב בהולאתו ואפי' הכי גזירת הכתוב היא מוכתם דפטור מקרבן שבועה והכי נמי אפילו לר' אלעזר דאמר (3) נשבעין על הקרקעות גזירת הכתוב היא דפטור מקרבן שבועה אע"ג דמיחייב בהולאתו: **הא** עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו כו'. ולדבריו דרבה קאמר לה בשלמא לדידי דסבירא לי דבכל קנסות אפילו עמד בדין אינו משלם ע"פ עצמו ועלולים חשיב קנס לרבי שמעון עד שיגיע לידו דבשמעינן מוכתם אתי שפיר דכל היכא דמיחייב ע"פ עצמו מיחייב נמי קרבן שבועה כגון עמדה בדין ובגרה ומתה דמיהא ירית אלא לדידך הא כל קנסות שעמד בדין אי בתוהם ומפתה שעמדה בדין ובגרה ומתה אף על גב דמיחייב בהולאתו פטור מקרבן שבועה מיקמי: רבי

מאי לאו בשעמד בדין לא בשלא עמד בדין והא מדרישא בשעמד בדין סיפא נמי בשעמד בדין דקתני רישא אין לי אלא דברים שמשלמין עליהם את הקרן תשלומי כפל תשלומי ארבעה וחמשה והאונס והמפתה ומוציא שם רע מנין ת"ל (1) ומעלה מעל ריבה היכי דמי אי דלא עמד בדין כפילא מי איכא אלא פשיטא בשעמד בדין ומדרישא בשעמד בדין סיפא נמי בשעמד בדין א"ל יכילנא לשגויי לך רישא בשעמד בדין (א) וסיפא בשלא עמד בדין וכולה ר"ש היא (2) ושינויי דחיקי לא משנינן לך דא"כ אמרת לי (ב) ליתני רישא ר"ש אומר או ליתני סיפא דברי ר"ש אלא כולה בשעמד בדין ורישא רבנן וסיפא ר"ש ומודינא לך לענין קרבן שבועה דרחמנא פטריה מוכחש וכי קאמינא ממון הוי להורישו לבניו איתיביה ר"ש אומר אם לא הכפיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של עצמה ואי אמרת ממון הוי להורישו לבניו לעצמה אמאי דאחין בעי מיהוי אמר רבא (3) האי מילתא קשאי בה רבה ורב יוסף עשרין ותרתין שנין ולא איפרק עד דיתיב רב יוסף ברישא ופירקה שאני התם דאמר קרא (4) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף לא זיכתה תורה לאב אלא משעת נתינה וכי קאמר רבה ממונא הוי להורישו לבניו בשאר קנסות אלא מעתה גבי עבד דכתיב (5) כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו הכי נמי לא זיכתה תורה לאדון אלא משעת נתינה יתן לחוד ונתן לחוד אי הכי ת"ל וכחש ת"ל ונתן מיבעי ליה אמר רבא כי איצטריך וכחש כגון שעמדה בדין ובגרה ומתה דהתם כי קא ירית אביה מינה דידה קא ירית אי הכי יצאו אלו שהן קנס ממון הוא אמר רב נחמן בר יצחק יצאו אלו שעיקרן קנס איתיביה ר"ש פוטר שאינו משלם קנס על פי עצמו טעמא דלא עמד בדין הא עמד בדין דמשלם על פי עצמו קרבן שבועה נמי מיחייב רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אע"ג דעמד בדין רחמנא פטריה מוכחש אלא לדידכו אודו לי מיהת היכא דלא עמד בדין דכי קא תבע קנסא קא תבע ומודה ממונא הוא וכי מייתא ירית הוא כל זכות שהיה לה בו הלכך מונתן לא מצי למיפטריה ונקיט הש"ס מוכחש ומשום דעיקרו קנס: **אי הכי.** דבשעמד בדין אוקימתה וכבר נעשה ממון היכי קתני יצאו אלו שהן קנס הא ממון מינהו: **שאינו משלם קנס כו'.** ואי הוה מודי הוה מיפטר אלמא טעמא דרבי שמעון משום דאי הוה מודי מיפטר הוא והא ליתא אלא כשלא עמד בדין: ה"ג **הא עמד בדין דמשלם ע"פ עצמו קרבן שבועה נמי מיחייב: רחמנא פעריה.** מקרבן שבועה: **מוכחש בעמיתו.** שלא פירש בו אלא דברים שעיקרן ממון: ומודה

מאי לאו כשעמד בדין. כב"ד אחד וכאן עדים בחותם ב"ד ומייבוהו ב"ד על פיהם ועכשיו זה מוכעו מה שחייבוהו ב"ד וחזר וכפר וקתני פטור: **כשלא עמד בדין.** ועדיין לא העידו עדים: **והא מדרישא.** מילתייהו דרבנן דאיפלגו עליה ומייבוהו קרבן שבועה אייבי כשעמד בדין מכלל דסיפא כלומר ר"ש דאתא לאיפלוגי עלייהו בדכוותה אייבי: **אין לי.** שיתחייב קרבן ותומם ואחסם: **כפילא מי איכא.** מי יימר דגנב דתבעיה כפילא ועוד דלמא מודי ומיפטר: **אלא פשיטא כשעמד בדין.** והא דקתני יצאו אלו שהן קנס לקמן מפרש לה שעיקרן קנס: **או ליתני רישא.** דכולה רבי שמעון אומר או ליתני סיפא כו' מאי שנא דאיפסיק ותנא רבי שמעון אומר כי מילעי: **ומודינא לך לענין קרבן שבועה.** דלרבי שמעון אע"ג דעמד בדין לא מיחייב עליה קרבן שבועה: **להוריש לבניו.** משעמד בדין ומת עד שלא הספיק לגבות הרי הוא של אביה ולא שלה: **עשרין ותרתין שנין.** הן היו ימי שרירתו של רבה (ד) ומת ויבא יוסף ברשם ופייעוהו מן השמים לפרקה לחיות לו נפש לפי שהיה רבה חריף ולכך קראוהו עוקר הרים ורב יוסף היה בעל שמועות ומשנה וכריתא לכך קראוהו סיני (ה): **וכי אמר רבה ממונא הוי להורישו.** משעמד בדין בשאר קנסות ולא מיפטר תו בהולאה: **יתן לחוד ונתן לחוד.** יתן משמע לשון נתוי ולעולם ונתן משמע דבר הנתון בכבר: **אי הכי.** דשאני קנס דאונס ומפתה משאר קנסות דאפילו עמד בדין נמי לאו ממונא הוא: **ס"ל וכחס.** כתמיה. כלומר מאי איריא דנקיט לה הש"ס לפטורא מוכחס כי היכי דיליף שאר קנסות כלומר מדלא דמי לתשומת יד למיהוי עיקר תחילתו ממון מיפוק ליה דהשתא נמי לאו ממונא הוא דרחמנא אמר ונתן דלא זיכתה לו תורה עד שעת נתינה: **כי איצטריך וכחס.** לקנס דאונס ופתוי למילפינהו בהדי שאר קנסות לפטורא מוכחס משום דעיקרן קנס ולא מצי למילף מונתן: **כגון שעמדה בדין ובגרה.** דלרבי שמעון דידה הוא דכי היכי דפליג בתמניתין בלא הספיקה לגבות עד שמת האב הכי נמי פליג בלא הספיקה לגבות עד שבגרה דקאמר ת"ק הרי הן של אב ולרבי שמעון הרי הוא של עצמה ואם מתה אחרי כן ירית לה אביה מכח דידה והוי ממון גמור ואע"ג דלא מטא לידה דלגבי דידה לא הוה שאני משאר קנסות דמשעת העמדה בדין

הגהות הב"ח

(א) גם' אמרת לי אי ליתני רישא: (ב) תוס' ד"ה לא וכו' וכתם ת"ל אשר ירשיעון:

מסורת הש"ס

(1) [עיין תוס' לעיל לח: ד"ה יש בגנב וכו' ביאור נפלגות דהכא], (2) [כ"ק מג. קו.], (3) [כ"ק סו.], (4) [כרכות סד.], (5) [שם], (1) [כ"מ מז:], (1) [ומיהו לקמן פריך מאי למימרא דאע"פ שלא נכתה מורים לנני. מ"ר], (2) [שבועות לז:].